

Kas yra tymai?

Tymai – labai laki oro lašeliniu keliu, taip pat per kvėpavimų takų išskyromis suterštas rankas ar kitus aplinkos daiktus, plintanti virusinė infekcija. Sąlytis tarp žmonių, ypač uždaroje patalpose, trunkantis ilgiau nei 15 min. yra pakankamas, kad įvyktų imlaus asmens užsikrėtimas. Imliose populiacijose nuo vieno kontakto atsiranda 15-17- naujų susirgimų. Neturint imuniteto imlumas tymams yra apie 95 proc.

Didžiausią riziką tymai kelia: nesirgusiems, neskiepytiems ar nepilnai skiepytiems (viena tymų vakcinos doze) kūdikiams, vaikams ir suaugusiems; nėščiosioms; imunosupresiniams (prislopinto imuniteto) asmenims; sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojams.

Dažniausiai susirgimas tymais pradžioje pasireiškia karščiavimu, vėliau – akies junginės uždegimu, sloga, kosuliu, atsiranda Kopliko dėmės (balti „grūdėliai“ ant skruosto gleivinės). Ligai būdingas makulopapulinis bėrimas, kuris neniežti. Bėrimas paprastai pasireiškia 3-7 ligos dieną, prasideda veido srityje, už ausų, vėliau išplinta į kitas kūno vietas; bėrimas išlieka 4-7 dienas. Pacientas yra užkrečiamas 4-5 dienos iki ir 4 dienos po bėrimo pradžios.

1 pav. Kopliko dėmės burnos gleivinėje

2 pav. Odos bėrimas

Tymus neretai lydi komplikacijos:

- Pneumonija yra dažniausia tymų komplikacija, ji gali būti sukelta tiek virusų, tiek bakterijų. Ši komplikacija pavojingesnė imunosupresyviems asmenims.
- Konjunktivitas – tymų požymis, kuris gali komplikuotis keratokonjunktivitu.
- Dažnos komplikacijos: virusinis bronchitas, bronchiolitas, laringitas, stomatitas, bakterinis sinusitas, trombocitopenija
- Retos vėlyvos tymų komplikacijos – poūmis sklerozuojantis panencefalitas, miokarditas, hepatitas, glomerulonefritas.
- Sunkios tymų komplikacijos – encefalitas, meningoencefalitas – išsivysto 1 iš 1000 tymų ligonių.

Kaip gydomi tymai?

Kiekvienas sergantis tymais izoliuojamas. Nekomplikuoti, lengvos eigos tymai gydomi namuose. Esant sunkesnei ligos eigai, prisidėjus komplikacijų, tymais sergantis ligonis hospitalizuojamas.

Specifinio tymams skirto gydymo, veikiančio ligos sukėlėją nėra, todėl skiriamu gydymo režimu stengiamasi palengvinti ligos simptomus – mažinti karščiavimą, akis saugoti nuo dirginančios šviesos, akys plaunamos dezinfekuojančių medžiagų tirpalais, patariama vartoti daug skysčių, apsaugoti odą nuo išsausėjimo. Prisidėjus bakterinių komplikacijų skiriami antibiotikai.

Persirgus tymais susidaro ilgalaikis visą gyvenimą trunkantis imunitetas.

Persirgus tymais nuo kelių mėnesių iki kelių metų organizmas būna imlesnis kitoms infekcijoms, gali paūmėti lėtiniai susirgimai.

Tymų profilaktika

Efektyviausia priemonė, apsauganti nuo tymų yra skiepai tymų, raudonukės, epideminio parotito (MMR) vakcina. Vaikai skiepijami pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių MMR vakcinosis dozėmis 15-16,5 mėn. ir 6-7 m. amžiuje.

Sąlytį su tymais sergančiu asmeniu turėjusiems asmenims per 72 val. rekomenduojama viena MMR vakcinosis dozė (Valstybės biudžeto lėšomis), jeigu asmuo yra imlus tymams (neskiepytas, skiepytas tik viena vakcinosis doze ar nesirgęs) ir sveikatos stebėjimas iki 18 dienų po sąlyčio. Jeigu asmuo buvo paskiepytas per 72 val., sveikatos stebėjimas rekomenduojamas iki 21 d.

Stebėjimo laikotarpiu pasireiškus bet kokiems sveikatos sutrikimams, kurie būdingi tymams, nedelsiant kreiptis į savo šeimos gydytoją.

Parengė Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Kauno departamento Užkrečiamųjų ligų valdymo skyrius.

2019-02-12